Dozorca

Kategorie: Instytucje

Osoba odpowiedzialna za utrzymanie czystości oraz odpowiedniego stanu sanitarnego nieruchomości. Ich zadaniem było sprzątanie klatek schodowych i podwórek, chlorowanie (vide Chlorek) ustępów, a także rozkładanie trutki podczas akcji deratyzacyjnych. Dozorcy potwierdzali wywóz fekaliów, zamykali bramy prowadzące do posesji i na podwórze, nadzorowali, czy nikt nie opuszcza mieszkań podczas godziny policyjnej oraz sprawdzali szczelność zaciemnienia okien (vide).

Podlegali Biuru Dozorców działającemu w ramach Wydziału Gospodarczego, które koordynowało ich prace. Wykonywali również bezpośrednie polecenia administratorów, mających duży udział w ich wyznaczaniu. Dozorcy byli opłacani z czynszu pobieranego od mieszkańców nieruchomości za pośrednictwem komitetów domowych oraz bezpośrednio przez Wydział Gospodarczy. W okresie od maja do października 1940 r. liczba dozorców w getcie wynosiła 1659, a na początku roku 1941 ich liczba zmalała do 1150. Pobory tej grupy wahały się od 20 do 80 mk miesięcznie, wypłacane były najpierw w systemie tygodniowym, a następnie co 10 dni (vide Dekada). W zależności od okresu dozorcom przysługiwały dodatkowe przydziały (vide Zusatz) żywności na podstawie specjalnych talonów dystrybuowanych przez Wydział.

W połowie 1941 r. przeprowadzono wśród zatrudnionych dozorców ankietę, która wskazała, że 1014 osób legitymuje się wykształceniem pod- stawowym, 11 średnim, pozostali zaś nie mają formalnego wykształcenia.

Dozorców mobilizowano do pracy w okresach roztopów, gdy istniało niebezpieczeństwo zalania posesji, oraz w czasie akcji porządkowych. W styczniu 1941 r. Prze?o?ony Starsze?stwa ?ydów zarządził takie pogotowie obwieszczeniem nr 198, w którym nakazano w ciągu 10 dni doprowadzić do porządku i odśnieżyć podwórza oraz ulice przed posesjami, a także oczyścić kanały ściekowe, by umożliwić odpływ wody.

Podczas operacji zmniejszenia obszaru getta w lutym 1941 r. związanej z przesiedleniem ludności dozorcy byli odpowiedzialni za kontrolę stanu opuszczanych mieszkań, w tym sprawdzenie, czy pozostawiono w nich wszystkie urządzenia. W czasie wysiedleń w 1942 r. dozorcy wraz z administratorami pieczętowali mieszkania opuszczone przez deportowanych.

Terminem „dozorca” lub „dozorca nocny” określano także stróżów sprawujących wartę nocną w resortach i wydziałach w celu zapobieżenia włamaniom i kradzieżom.

Adam Sitarek

Źródła

Kronika, t. 1, s. 368, 8.12.1941; Historia getta [w:] Kronika, t. 5, s. 25; Fragment opracowania o Wydziale Finansowo-Gospodarczym [w:] ibid., s. 107, 118;
Rok za drutem na marginesie obwieszczeń Pana Prezesa Ch. Rumkowskiego. (Obwieszczenia Przełożonego Starszeństwa Żydów z getta łódzkiego 91940-1944), oprac. Adam Sitarek, Ewa Wiatr, Warszawa: ŻIH 2019., s. 280-281, Obwieszczenie nr 191; s. 291, Rozporządzenie nr 198; s. 298, Obwieszczenie nr 203; s. 304, Obwieszczenie nr 209; s. 357-358, Obwieszczenie nr 253; s. 396, Obwieszczenie nr 286;s. 509, Obwieszczenie nr 383; s. 522, Obwieszczenie nr 393; s. 534, Obwieszczenie nr 404.

Tagi

administracja żydowska życie codzienne

Data aktualizacji: 10-11-2026

Data dodania: 17-09-2025